

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 29.4.1988 Sayı : 19799)

Kanun No.
3441

Kabul Tarihi
21 . 4 . 1988

MADDE 1. — Türkiye tarafından 25 Ocak 1988 tarihinde New York'da imzalanan İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin, (ekli beyan ve ihtirazi kayıtlı) onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İŞKENCEYE VE DİĞER ZALİMANE; GAYRİİNSANİ VEYA KÜÇÜLTÜCÜ MUAMELE VEYA CEZAYA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ

Bu Sözleşmeye taraf olan devletler;

Birleşmiş Milletler Andlaşmasında ilan edilen ilkelere uygun olarak insanlık aleminin tüm mensuplarının eşit ve vazgeçilmez haklarının tanınmasının, dünyada hürriyetin, adaletin ve barışın temelini oluşturduğunu **düşünerek,**

Bu hakların, ikisinin ihyasiyetine bağlı olarak meydana geldiğini **kabul ederek,**

Her ikisi de hiç kimsenin işkence veya zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya tabi tutulmasını öngören, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 5 ve Uluslararası Medenî ve Siyasî Haklar Sözleşmesinin 7 nci maddelerini **dikkate alarak,**

Genel Kurul tarafından 9 Aralık 1975 tarihinde kabul edilen, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Tabi Tutulan Kimselerin Korunmaları Hakkında Beyannameyi **keza dikkate alarak;**

Bütün dünyada işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı mücadeleyi daha etkinleştirmeyi **arzulayarak,**

Aşağıdaki maddeler üzerinde anlaşmışlardır

KISIM - I

MADDE : 1

1. Sözleşme amaçlarına göre, «İşkence» terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırılmak amacıyla bilgi veya itiraz elde etmek için veya ayırım gözetim herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fizikî veya manevî ağır acı veya zarar anlamına gelir. Bu yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan, tabiatında olan veya arızî olarak husule gelen acı ve ızdırabı içertmez.

2. Bu madde, konu hakkında daha geniş uygulama hükümleri ihtiva eden herhangi uluslararası bir belge veya millî mevzuata hânel getirmez.

MADDE : 2

1. Sözleşmeye taraf Devlet, yargı yetkisine haiz olduğu her yerde işkence olaylarını önlemek için etkili yasal, idarî, adlî veya başka tedbirleri alacaktır.

2. Hiç bir istisnâî durum, ne harp halı ne de bir harp tehdidi, dahilî siyasî istikrarsızlık veya herhangi başka bir kamu bunalımı işkencenin uygulanması için gerekçe gösterilemez.

3. Bir üst görevlinin veya bir kamu merciiinin emri, işkencenin haklılığına gerekçe kabul edilemez.

MADDE : 3

1. Hiç bir taraf Devlet bir şahsı, işkenceye tabi tutulacağı tehlikesinde olduğuna dair esaslı sebeplerin bulunduğu kanaatini uyandıran başka devlete vermeyecek, sınır dışı etmeyecek veya iade etmeyecektir.

2. Bu gibi esaslı sebeplerin bulunup bulunmadığını tayin maksadıyla, yetkili merciler, uygulanabilen yerlerde, insicamlı biçimde yaygın, açık seçik veya kütleli insan hakları ihlalleri bulunup bulunmadığı dahil tüm ilgili hususları göz önünde tutacaktır.

MADDE : 4

1. Her taraf Devlet, tüm işkence eylemlerinin kendi ceza kanununa göre suç olmasını sağlayacaktır. Aynı şekilde, işkence yapmaya teşebbüs ve işkenceye iştirak veya suç ortaklığı yapan şahsın fiilî suç sayılacaktır.

2. Her taraf Devlet, bu gibi suçların ciddi mahiyetini göz önüne alarak uygun şekilde cezalandırılmasını sağlayacaktır.

MADDE : 5

1. Her taraf Devlet, aşağıdaki hallerde, 4 maddede zikredilen suçlar üzerinde kendi yargı yetkisini tesis etmek için gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

a) Suçlar yargı yetkisine haiz olduğu topraklarda veya bu devlette kayıtlı bir gemi veya uçakta işlenmişse,

b) İtham olunan sanık bu devlet uyruklığında ise,

c) İşkence suçu mağduru bu devletin uyruklığında olup, bu devletin uygun görmesi halinde,

2. Aynı şekilde her taraf Devlet, itham olunan şahsın kendi yargı yetkisine haiz olduğu topraklarda bulunması ve bu şahsı 8 inci maddeye uygun olarak bu maddenin 1 inci paragrafında zikredilen Devletlerden herhangi birisine iade etmediği takdirde kendi yargı yetkisini tesis etmek için lüzumlu olabilecek tedbirleri alacaktır.

3. Bu Sözleşme iç hukuka uygun olarak uygulanan herhangi bir ceza yargısını bertaraf etmemektedir.

MADDE : 6

1. Kendisinde mevcut bilgilerin incelenmesini müteakip, tatmin olması üzerine, şartlar gerektiriyor ise, 4 üncü maddede zikredilen herhangi bir suçu işlediği iddia edilen şahsın ülkesinde bulunduğu herhangi bir Sözleşmeye taraf Devlet bu şahsı tutuklayacak veya hazır bulunmasını sağlayacak diğer hukukî tedbirleri alacaktır. Tutuklama ve öteki hukukî tedbirler bu Devlet Kanununda öngörüldüğü şekilde sağlanacak ancak sadece herhangi bir ceza veya iade kovuşturmasının başlatılmasına imkân sağlayacak kadar devam edebilecektir.

2. Bu Devlet derhal olayların bir ön soruşturmasını yapacaktır.

3. Bu maddenin 1 inci paragrafına uygun şekilde tutuklanan her şahısa, uygunda olduğu Devletin, vatansız ise mutad olarak ikamet ettiği Devletin uygun en yakın temsilcisi ile derhal haberleşmesine yardımcı olunacaktır.

4. Bir Devlet, bu maddeye uygun olarak, bir şahsı tutukladığında 5 inci maddenin 1 inci paragrafında atıf yapılan Devletlere derhal şahsın tutuklandığını ve tutuklanmasını gerektiren şartları bildirecektir. Bu maddenin 2 nci paragrafında öngörülen ön soruşturma işlemini tamamlayan Devlet varidığı sonuçları bu Devletlere hemen bildirecek ve yargı yetkisini kullanıp kullanmayacağını da belirtecektir.

MADDE : 7

1. Yargı yetkisine haiz olduğu topraklarda 4 üncü maddede zikredilen herhangi bir suçu işlediği iddia olunan bir şahsın bulunduğu taraf Devlet, 5 inci maddedeki halleri teemmül ettikten sonra, sanığı iade etmediği takdirde, kovuşturma amacıyla dosyayı yetkili mercilerine intikal ettirecektir.

2. Bu merciler, o Devletin kanunları gereğince ciddi nitelikte adı herhangi bir suç olayında olduğu gibi aynı şekilde karar alacaklardır. 5 inci maddenin 2 nci paragrafında atıf yapılan hallerde kovuşturma ve mahkûmiyet için gerekli delil ölçüleri, 5 inci maddenin 1 inci paragrafındaki hallerde uygulananlardan hiç bir şekilde daha az kesin olmayacaktır.

3. 4 üncü Maddede zikredilen suçlardan herhangi birisi ile ilgili olarak hakkında kovuşturma yapılan herhangi bir şahısa, kovuşturmanın tüm safhalarında adil muamele garanti edilecektir.

MADDE : 8

1. Taraf Devletler arasında mevcut herhangi bir iade sözleşmesinde, 4 üncü maddede atıf yapılan suçlar, iade edilebilir suçlar meyanında kabul edilecektir. Taraf Devletler bu gibi suçları aralarında yapılacak her iade sözleşmesinde iade edilen suçlar olarak dahil etmeyi yükümlenmişlerdir.

2. İadeyi bir Sözleşmenin mevcudiyeti şartına bağlayan bir Taraf Devlet aralarında iade sözleşmesi olmayan Sözleşmeye Taraf diğer bir Devletten iade için talep aldığı takdirde, bu suçlarla ilgili olarak bu sözleşmeyi iade için bir hukukî temel olarak düşünebilir. İade, talep edilen Devlet Kanununun diğer şartlarına tabi olacaktır.

3. İadeyi bir Sözleşmenin bulunması şartına bağlamayan Taraf Devletler talep olunan Devletin Kanunu tarafından ongorülen şartlara bağılı olarak aralarında bu suçları iade edilir suçlar sayacaklardır.

4. Bu suçlar, Taraf Devletler arasında, iade amacıyla, sadece meydana geldikleri yerde değil, fakat aynı zamanda 5 inci maddenin 1 inci paragrafına göre yargı yetkilerini tesis etmeleri istenilen devletlerin ülkelerinde de işlenmiş gibi işleme tabii tutulacaktır.

MADDE : 9

1. 4 üncü maddede zikredilen suçlardan herhangi biri dolayısıyla yürütülen kovuşturmalara ilgili olarak, kovuşturma için gerekli tüm delillerin sunulması dahil, taraf Devletler birbirine en geniş adli yardımı sağlayacaklardır.

2. Taraf Devletler, bu maddenin 1 inci paragrafı gereğince yükümlülüklerini, aralarında mevcut olabilecek herhangi bir karşılıklı adli yardım sözleşmesine uygun olarak yerine getireceklerdir.

MADDE : 10

1. Her taraf Devlet, işkencenin yasaklanmasına dair eğitim ve bilginin kanun uygulayıcı personel, sivil veya askeri tıbbi personel, kamu görevlileri ve herhangi bir şekilde tutuklanan, nezarete alınan veya hapsedilen (cezaevine konulan) herhangi bir şahsın tutuklanması, sorgulanması veya muamelesiyle ilgilenebilecek diğer şahısların eğitim programına dahil edilmesini, sağlayacaktır.

2. Her taraf Devlet, bu gibi kişilerin görev ve yetkilerine dair yayınlanan kurallar veya talimatlar bu yasaklamayı da dahil edecektir.

MADDE : 11

Her taraf Devlet, işkence olaylarını önlemek amacıyla, yargı yetkisinin şamil olduğu topraklara herhangi bir şekilde tutuklanan, nezarete alınan veya hapsedilen kişilerin tutuklanması ve tabii tutulacağı muamele ile ilgili düzenlemeleri ve bunlara ait sorgulama kurallarını, talimatları, yöntemleri ve uygulamaları sistematik şekilde gözden geçirecektir.

MADDE : 12

HER taraf Devlet, yargı yetkisine haız olduğu topraklarda bir işkence eyleminin işlendiğine inanmak için ciddi sebepler mevcut olan herhalde, yetkili mercilerinin derhal ve tarafsız soruşturma yürütmelerini sağlayacaktır.

MADDE : 13

Her taraf Devlet, kendi yargı yetkisine haız olduğu topraklarda işkenceye maruz kaldığını iddia eden herhangi bir şahsın yetkili mercilere şikâyet hakkını ve davasının bu mercilerce hemen ve tarafsızca incelenmesini sağlayacaktır. Şikâyetçinin ve tanıkların şikâyet veya şahadetin bir sonucu olarak, tüm fena muamele veya tehdide karşı korunmalarını sağlamak için önlemler alınacaktır.

MADDE : 14

1. Her taraf Devlet kendi hukuk sistemi dahilinde işkence eylemi mağdurunun zararının karşılanmasını ve mümkün olan rehabilitasyon imkânları dahil uygulanabilir, adil ve yeterli bir tazminat hakkına sahip olmasını temin edecektir. İşkence eylemi sonucu mağdurun olması halinde bakımla yükümlü olduğu muhtaçları tazminat almaya yetkili olacaklardır.

2. Bu madde, mağdurun veya diğer şahısların milli kanuna göre mevcut olabilecek tazminat hakkını hiçbir şekilde etkilemeyecektir.

MADDE : 15

Her taraf Devlet işkence yapılarak alındığı tespit olunan herhangi bir ifadenin alınan ifadenin işkence yapmakla itham olunan kişi aleyhinde delil olarak kullanılması hariç, herhangi bir kovuşturmada delil olarak kabul edilmemesini sağlayacaktır.

MADDE : 16

1. Her taraf Devlet, yargı yetkisine haiz olduğu topraklarda 1 inci maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiillerin, bir kamu görevlisi tarafından veya onun teşviki veya açık veya gizli muvafakatı ile veya resmî sıfatıyla hareket eden bir başka şahıs tarafından işlenmesini önlemeyi üstlenecektir. Özellikle, 10, 11, 12 ve 13 üncü maddelerde yer alan yükümlülükler zalimane, gayri insanî veya küçültücü ceza veya muamele şeklindeki diğer işkence biçimlerine de uygulanacaktır.

2. Bu Anlaşma hükümleri zalimane, gayri insanî veya küçültücü muamele veya cezayı yasaklayan veya iade veya hudut dışı etmeyi ilgilendiren herhangi bir başka uluslararası belge veya millî hukuk hükümleri zarar vermeyecektir.

KISIM - II

MADDE : 17

1. Bundan sonra belirtilecek faaliyetleri uygulamak üzere İşkencenin Önlenmesi Komitesi (bundan böyle komite şeklinde atıf yapılacaktır) kurulacaktır. Komite, insan hakları alanında yüksek ahlakî yetenek ve yetkileriyle tanınmış kişisel meziyetleriyle hizmet edecek on uzmandan oluşacaktır. Uzmanlar taraf devletler tarafından seçilecek ve bu seçimde, eşit coğrafi dağılım ile hukukî deneyimi olan bazı kişilerin komiteye katılmasının faydası göz önünde tutulacaktır.

2. Komite üyeleri taraf Devletler tarafından tayin edilen kişiler listesinden gizli oyla seçilecektir. Her taraf Devlet kendi uyrukları arasından bir kişiyi tayin edebilecektir. Taraf devletler, İşkencenin Önlenmesi Komitesinde hizmet vermeye arzulu ve aynı zamanda Uluslararası Medenî ve Siyasî Haklar Sözleşmesi gereğince tesis olunan İnsan Hakları Komitesinin de üyesi olan kişilerin tayinindeki yararı hatırdâ tutacaklardır.

3. Komite üyeleri seçimi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından toplanacak taraf Devletlerin iki yıllık toplantılarında yapılacaktır. Taraf Devletlerin üçte

İktisinin ekseriyet teşkil edecek bu toplantılarda, en fazla sayıda oyu elde eden ve hazır bulunan ve oy veren taraf Devlet temsilcilerinin oylarının mutlak çoğunluğu alan kişiler Komite üyesi seçileceklerdir.

4. İlk seçim, Sözleşmenin yürürlüğe girdiği günü takip eden altı aydan daha geç olmayan bir tarihte yapılacaktır. Her bir seçimden en aşağı dört ay önce, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri kendi adaylarını sunmaları için taraf devletlere bir mektupla çağrıda bulunacaktır. Genel Sekreter, bu şekilde tayin olunan tüm şahısların alfabetik düzende bir listesini, bunları tayin eden devletleri de işaret ederek belirleyecek ve taraf Devletlere sunacaktır.

5. Komite üyeleri dört yıl için seçilecekler. Bunlar yeniden aday gösterildiklerinde seçilebileceklerdir. Bununla birlikte, ilk seçimde göreve atanan beş üyenin görev süresi, ilki yılın sonunda sona erecek, ilk seçimden hemen sonra bu beş üyenin isimleri bu maddenin 3 üncü paragrafında atfı yapılan toplantının başkanı tarafından kura ile seçilecektir.

6. Komite üyesinin vefat etmesi veya başka herhangi bir sebeple artık komite görevlerini yerine getirmemesi halinde kendisini tayin eden taraf Devlet kendi uyrukları arasından taraf Devletlerin çoğunluğunun tasvibine bağlı olmak kaydıyla kalan süre için bir başka uzman tayin edecektir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından teklif olunan tayinin bildirilmesinden itibaren altı hafta içinde taraf devletlerden yarısı veya daha fazlası tarafından karşı çıkılmadıkça, yapılan işlem kabul edilmiş sayılacaktır.

7. Taraf Devletler görevlerini yaptıkları esnada Komite üyelerinin masraflarından sorumlu olacaklardır.

MADDE : 18

1. Komite, görevlilerini ilki yıllık bir süre için seçecektir. Bunlar yeniden seçilebileceklerdir.

2. Komite kendi çalışma usullerini tesis edecek, ancak bu kurallar, diğer hususlar meyanında, aşağıdaki hususları ihtiva edecektir;

a) Altı üye çoğunluk nisabını teşkil edecektir,

b) Komite kararları mevcut üyelerin çoğunluk oyu ile alınacaktır.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşme gereğince Komite görevlerinin etkin şekilde icrası için gerekli personel ve kolaylıkları sağlayacaktır.

4. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komitenin ilk toplantısı için çağrıda bulunacaktır. İlk toplantısından sonra, Komite kendi tüzüğünde öngörülen zamanlarda toplanacaktır.

5. Taraf Devletler, Komite ile taraf Devletlerin yaptıkları toplantılarda doğan masraflardan bu maddenin 3 üncü paragrafına uygun olarak Birleşmiş Milletlere karşılanan personel masrafı ve kolaylıklar gibi Birleşmiş Milletlerce ödenenler dahil sorumlu olacaklardır.

MADDE : 19

1. Taraf Devletler, bu Sözleşmenin ilgili taraf Devlet için yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde Sözleşme gereğince üstlendikleri yükümlülüklerini yerine getirmek için aldıkları tedbirleri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığı ile Komiteye sunacaklardır. Bunu müteakip, Taraf Devletler alınan yeni tedbirler hakkında her dört senede bir Komiteye tamamlayıcı raporlar ve Komitenin isteyebileceği bu gibi diğer raporları sunacaklardır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri raporları tüm taraf Devletlere gönderecektir.

3. Her rapor, üzerinde uygun görülebileceği genel yorumları yapabilecek olan Komite tarafından incelenecek ve bunlar ilgili taraf devlete gönderilecek. Bu taraf Devlet tercihinine göre gözlemleriyle bu rapora karşılık verebilir.

4. Komite, kendi takdirini çerçevesinde 24 üncü maddeye uygun olarak verilen yıllık raporuna, ilgili taraf devletten rapor hakkında alınmış görüşlerle birlikte, bu maddenin 3 üncü paragrafına göre yaptığı yorumlarında dahil edilmesine karar verebilir. İlgili taraf devletçe istenmiş ise, Komite keza bu maddenin 1 inci paragrafı gereğince sunulan raporun bir kopyasını da raporuna dahil edebilir.

MADDE : 20

1. Komitenin, bir taraf Devletin ülkesinde işkencenin sistematik bir şekilde uygulandığına dair inandırıcı bilgi alınması halinde, Komite ilgili taraf Devlet bu bilginin incelenmesinde işbirliği yapmaya ve bu maksatla alınan bilgi dolayısıyla gözlemlerini sunmağa davet edecektir.

2. Komite, ilgili taraf Devletin sunmuş olabileceği gözlemleri olduğu kadar temin edilebilecek ilgili başka malumatı da dikkate alarak, gerekli olduğuna karar verdiğinde, üyelerinden birini veya daha fazlasını gizli bir soruşturma yapmak ve acilen komiteye rapor vermek üzere tayin edebilir.

3. Soruşturma bu maddenin 2 nci paragrafına uygun olarak yapılmış ise, Komite, ilgili taraf Devletin işbirliğini isteyecektir. Bu taraf Devlet ile anlaşmaya varılarak, böyle bir araştırma (soruşturma) o devlet topraklarına bir ziyareti de içerebilir.

4. Bu maddenin 2 nci paragrafı ile uyumlu olarak araştırmayla görevli üye veya üyelerin bulgularını inceledikten sonra, Komite, bu bulguları duruma göre uygun gördüğü yorumları ve önerileriyle birlikte ilgili taraf Devlete gönderecektir.

5. Bu maddenin 1 ve 4 üncü paragraflarında atıf yapılan tüm işlemler gizli olacaktır ve işlemlerin bütün aşamalarında taraf Devletin işbirliği aranacaktır. 2 nci paragrafa uygun şekilde yapılan soruşturmanın ikmal edilmesinden sonra Komite, ilgili taraf devlet ile iştişareyi müteakip 24 üncü maddeye uygun olarak düzenlediği yıllık raporunda, soruşturma sonuçlarının bir özetinin yer almasına karar verebilir.

MADDE : 21

1. Bu Sözleşmeye taraf olan bir Devlet bu madde hükümleri dairesinde herhangi bir zamanda, bir taraf Devletin diğer bir taraf Devletin bu sözleşmeye göre yükümlülüklerini yerine getirmede olduğu hususunda Komitenin şikâyetleri alma ve inceleme yetkisini tanıdığını beyan edebilir. Bu gibi şikâyetler sadece Komitenin kendisi ile ilgili olarak yetkisini bir deklarasyonla tanıyan bir taraf Devlet tarafından yapılması halinde bu maddede vaz edilmiş usullere uygun olarak kabul edilebilir ve incelenebilir. Komite tarafından hiç bir şikâyet, böyle bir beyanı yapmamış bulunan taraf Devleti ilgilendirdiği takdirde incelenmeyecektir. Bu madde gereğince alınan şikâyetler aşağıdaki usule göre işleme konulacaktır :

a) Bir taraf Devlet, diğer bir taraf Devletin bu Sözleşme hükümlerini uygulamadığını düşündüğü takdirde, yazılı bir başvuru ile, meseleyi o taraf Devletin dikkatine getirebilir. Bu başvurunun alınmasından itibaren üç ay içerisinde başvuruyu alan Devlet, mümkün ve ilgili olduğu nispette, konu hakkında uygulanan veya uygulanması düşünülen ulusal kurallar ve tedbirlere atıfla, bunları ihtiva edecek şekilde, meseleyi izah eden bir açıklamayı veya başka herhangi bir beyanını yazılı olarak, başvuruyu gönderen Devlete verecektir;

b) İlk başvurunun kabul eden Devlet tarafından alınmasından itibaren altı ay içerisinde her iki ilgili taraf Devletin tatmin olacağı şekilde halledilmediği takdirde; bu Devletlerden, herbiri, Komiteye ve öteki Devlete yapacağı bir bildiri ile konuyu Komiteye intikal ettirmek hakkına sahip olacaktır.

c) Komite, genel olarak kabul edilmiş bulunan Devletler Hukuku prensiplerine uygun şekilde, konu ile ilgili olarak tüm ulusal tedbirlere başvurduğuna ve bunların tüketildiğini tespit ettikten sonra, sadece bu durumda bu madde gereğince kendisine intikal ettirilen meseleyi inceleyecektir. Bu kural, tedbirlerin uygulanmasının, makul olmayan şekilde, geciktirildiği veya bu Sözleşmenin ihlalinin dolaylı mağdur olan şahsa etkin bir yardım sağlaması muhtemel değil ise, geçerli olmayacaktır.

d) Komite bu madde gereğince şikâyetleri incelerken kapalı toplantılar yapacaktır.

e) Komite, (c) alt-paragrafı hükümlerine bağlı olmak kaydıyla, bu sözleşmede öngörülen yükümlülüklerle saygı gösterilmesi esasına dayalı olarak, meselenin dostane çözümlenmesi maksadıyla imkânlarını ilgili taraf Devletlere tahsis edecektir. Komite, bu amaçla, uygun görülen ahvalde, geçici bir arabulucu komisyon kuracaktır.

f) Komite, bu madde gereğince herhangi bir mesele kendisine gönderildiğinde, ilgili taraf Devletlere (b) alt-paragrafında atıf yapılan ilgili malumat tevdi etmeleri için çağrıda bulunabilir;

g) (b) alt-paragrafında atıf yapılan taraf Devletler, konu Komite tarafından incelendiği sırada temsil edilmek ve sözlü veya yazılı takdimlerde bulunmak hakkını haiz olacaklardır.

h) Komite, (b) alt-paragrafı gereğince bildirim alıldığı tarihi takiben on iki ay içerisinde bir rapor sunacaktır;

(i) Komite, (e) alt-paragrafı şartları dahilinde bir çözüme ulaşıldığı takdirde, raporunu olayların kısa bir beyanı ve varılan çözüme inhisar ettirecektir.

(ii) (e) alt-paragrafı dahilinde bir çözüme ulaşılmaması halinde, Komite raporunu olayların kısa bir açıklamasına tahsis edecek, taraf Devletler tarafında yapılan yazılı takdimler ve sözlü sunuşların tutanağı rapora eklenecektir.

Her meselede, rapor ilgili taraf Devletlere tebliğ edilecektir.

2. Bu madde hükümleri bu sözleşmeye taraf beş Devletin bu maddenin 1 inci paragrafı dairesinde beyanda bulunmalarıyla uygulamaya konulacaktır. Bu beyanlar taraf Devletler tarafından bir örneğini diğer taraf Devletlere gönderecek olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunacaktır. Yapılan beyan, Genel Sekretere herhangi bir zamanda yapılacak başka bir beyan ile geri alınabilir. Bu geri alma, bu maddeye göre evvelce gönderilmiş bir şikâyet konusunun incelenmesine zarar vermeyecektir; Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından geri alma beyanının alınmasını müteakip taraf Devlet yeni bir beyanda bulunmadıkça, herhangi bir taraf Devlet tarafından başkaca şikâyet alınmayacaktır.

(MADDE : 22

1. Bu Sözleşmeye taraf bir Devlet, Sözleşme hükümlerinin bir taraf Devletçe ihlalden mağdur olduğunu iddia eden kendi yargısına tabi kişilerden gelen veya onlar adına yapılan şikâyetleri almak ve incelemek için Komitenin yetkisini bu madde gereğince tanıdığını her zaman beyan edebilir. Yapılan şikâyet böyle bir beyanı yapmayan taraf Devleti ilgilendirdiği takdirde, Komite tarafından alınmayacaktır.

2. Komite bu madde gereğince yazılmış imzasız veya bu gibi şikâyet gönderme hakkının sınırlanmış olduğunu veya sözleşme hükümleriyle bağdaşmayan herhangi bir şikâyeti kabul edilmez sayacaktır.

3. Komite 2 nci paragraf hükümlerine bağlı olarak, bu madde gereğince kendisine gönderilen herhangi bir şikâyeti 1 inci paragraf gereğince beyanda bulunan ve Sözleşmenin herhangi bir hükmünü ihlal ettiği ileri sürülen taraf Devletin dikkatine sunacaktır. Hakkında şikâyet olan Devlet, altı ay içerisinde meseleyi aydınlatan yazılı izah veya beyanlarını ve var ise alınmış olabilecek tedbirleri komiteye sunacaktır.

4. Komite, bu madde hükmü dairesinde aldığı şikâyetleri kişi ve ilgili taraf Devletçe veya onlar adına sağlanan tüm bilgilerin ışığında inceleyecektir.

5. Komite bir kişiden aldığı şikâyetleri aşağıdaki hususları tespit etmedikçe bu madde gereğince tetkik etmeyecektir.

a) Aynı konunun başka Uluslararası tahkik veya çözüm usulü çerçevesinde incelenmemiş ve halen de inceleniyor olmaması;

b) Kişinin elverişli tüm ulusal yolları tükenmiş olması; tedbirlerin uygulanmasının makul olmayan şekilde uzaması veya bu sözleşmenin ihlalden dolayı mağdur olan şahsın zararını etkin bir şekilde karşılamamasının muhtemel olması halinde bu bir kural sayılmayacaktır.

6. Komite bu madde gereğince şikâyetleri incelerken kapalı toplantı yapacaktır.

7. Komite görüşlerini ilgili taraf Devlete ve kişiye bildirecektir.

8. Bu madde hükümleri bu Sözleşmeye taraf beş Devletin bu maddenin 1 inci paragrafı gereğince beyanda bulunmalarıyla uygulamaya girecektir. Bu beyanlar taraf Devletler tarafından birer örneği öteki taraf Devletlere gönderilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunacaktır. Yapılan beyan, herhangi bir zamanda Genel Sekretere yapılacak bir bildiri ile geri alınabilecektir. Böyle bir geri alma bu madde gereğince herhangi bir konunun incelenmesine zarar vermeyecektir. Genel Sekreter tarafından beyanın geri alındığına dair tebligatın alınmasından sonra, taraf Devlet yeni bir beyanda bulunmadıkça, kişi veya onun adına bu madde gereğince başkaca şikâyet kabul edilmeyecektir.

MADDE : 23

Komite ve 21 inci maddenin 1 (e) paragrafı gereğince tayin olunan geçici ara-bulucu komisyonların üyeleri, Birleşmiş Milletler İmtiyaz ve Muafiyetleri Sözleşme-sinin ilgili bölümlerinde yer alan Birleşmiş Milletler uzmanlarına tanınan imtiyaz mua-fiyet ve kolaylıklarından yararlanacaklardır.

MADDE : 24

Komite Sözleşme gereğince yaptığı faaliyetleri hakkında Birleşmiş Milletler Ge-nel Kuruluna ve taraf Devletlere yıllık rapor sunacaktır.

KISIM - III

MADDE : 25

1. Bu Sözleşme bütün Devletlerin imzasına açıktır.

2. Bu Sözleşme onaylamaya tabidir. Onaylama belgeleri Birleşmiş Milletler Ge-nel Sekreterine tevdi edilecektir.

MADDE : 26

Bu Sözleşme tüm Devletlerin katılmasına açıktır. Katılma, Birleşmiş Milletler Ge-nel Sekreteri nezdinde katılma belgesinin tevdi ile hüküm ifade edecektir.

MADDE : 27

1. Bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri nezdinde yirminci onaylama veya katılma belgesinin tevdi edildiği günden sonra otuz gün içinde yürürlüğe gire-cektir.

2. Sözleşmeyi, yirminci onaylama veya katılma belgesinin tevdiinden sonra onay-layan veya katılan her bir Devlet için Sözleşme onaylama veya katılma belgesinin tevdiini takibeden otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

MADDE : 28

1. Her Devlet bu Sözleşmenin imzalanması, onaylanması veya ona katılma sı-rasında Komitenin 20 nci madde ile sağlanmış bulunan yetkisini kabul etmediğini be-yan edebilir.

2. Bu maddenin 1 inci paragrafına uygun olarak rezerv koyan her taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben yapacağı bir bildiri ile bu rezervini geri alabilir.

MADDE : 29

1. Bu Sözleşmeye taraf herhangi bir Devlet değişiklik önerisinde bulunabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine gönderebilir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bunun üzerine teklif olunan değişikliği, teklif üzerinde inceleme ve oylama yapmak maksadıyla bir taraf Devletler Konferansı toplantısını tercih edip etmediklerini kendisine bildirmeleri ricasıyla, taraf Devletlere intikal ettirecektir. Bu şekilde bir bildirim (tebligatın) yapıldığı tarihten dört ay içerisinde taraf Devletlerin en az üçte birinin böyle bir konferansın toplanmasını istemeleri halinde, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler himayesinde Konferansı toplantıya çağıracaktır. Hazır bulunan taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik ve konferansta yapılan oylama Genel Sekreter tarafından kabul edilmek üzere tüm taraf Devletlere tevdi olunacaktır.

2. Bu maddenin 1 inci paragrafına uygun şekilde kabul edilen bir değişiklik, bu Sözleşmeye taraf Devletlerin üçte ikisinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine kendi ilgili Anayasal Usullerine uygun olarak yapılan değişikliği kabul ettiklerini bildirmeleriyle yürürlüğe girecektir.

3. Değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, bunları kabul etmiş olan taraf Devletler hakkında bağlayıcı olacak, diğer taraf Devletler Sözleşme hükümleriyle ve daha önce kabul etmiş oldukları değişikliklere bağlı olacaklardır.

MADDE : 30

1. İki veya daha ziyade taraf Devlet arasında bu Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasını ilgilendiren müzakere ile çözümlenemeyen herhangi bir anlaşmazlık, bunlardan birinin talebiyle hakeme havale edilecektir. Hakem talebinin yapıldığı tarihten itibaren altı ay içerisinde taraflar hakem teşkili üzerinde anlaşmaya varamazlar ise, bu taraflardan herhangi birisi anlaşmazlığı Divan Statüsüne uygun olarak yapılacak bir talep ile Uluslararası Adalet Divanına intikal ettirebilecektir.

2. Her Devlet bu Sözleşmenin imzalanması veya onaylanması veya buna katılma sırasında bu Sözleşmenin 1 inci paragrafı ile bağlı olmadığını beyan edebilir. Diğer taraf Devletler böyle bir beyanda bulunmuş olan herhangi bir taraf Devlet ile ilgili olarak bu maddenin 1 inci paragrafı ile bağlı olmayacaklardır.

3. Bu maddenin 2 nci paragrafına uygun olarak rezerv koyan herhangi bir taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapacağı bir bildirim ile bu çekincesini her zaman geri alabilir.

MADDE : 31

1. Bir taraf Devlet bu Sözleşmeyi Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapacağı yazılı bildirim ile feshedebilir. Fesih, bildirimün Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi takibeden bir yıl sonra geçerli olur.

2. Böyle bir fesih, hem yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen bir fıt veya ihmal ile ilgili olarak taraf Devletin bu Sözleşme gereğince yükümlülüklerinden kurtarıcı etki yapmayacak ,hem de fesih işlemi, yürürlüğe girmesinden önceki bir tarihte Komite tarafından zaten incelenmeye alınan herhangi bir meselenin tetkikine herhangi bir şekilde zarar vermeyecektir.

3. Bir taraf Devletin feshi ihbarının yürürlüğe girmesini takibeden tarihte, Komite, o devlete ilgilendiren eden yeni bir meselenin tetkikine başlamayacaktır.

MADDE : 32

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Birleşmiş Milletlere üye tüm Devletlere ve bu Sözleşmeyi imzalayan veya katılan bütün Devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir.

- a) 25 ve 26 ncı maddeler gereğince yapılan imzalama, onaylama ve katılmalar,
- b) Sözleşmenin 27 nci maddesi gereğince yürürlüğe girdiği tarih ve 29 uncu madde gereğince yapılan değişikliklerin yürürlük tarihleri,
- c) 31 inci maddeye göre yapılan fesihler.

MADDE : 33

1. İngilizce, Arapça, Çince, Fransızca ve Rusça metinleri eşit derece geçerli olan bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Sözleşmenin onaylı örneklerini tüm Devletlere gönderecektir.

Beyanlar :

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bir Taraf Devletçe diğer bir Taraf Devletin bu Sözleşmeye göre mükellefiyetlerini yerine getirmediği hususunda yapılacak şikâyetleri kabul etmek ve incelemek için İşkencenin Önlenmesi Komitesinin yetkisini tanıdığını beyan eder.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşme hükümlerinin bir Taraf Devletçe ihlalinden mağdur olduğunu iddia eden, kendi yargısına tabi kişilerden gelen veya onlar adına yapılan şikâyetleri kabul etmek ve incelemek için, İşkenceyi Önleme Komitesinin yetkisini tanıdığını beyan eder.

3441

21 . 4 . 1988

İhtirazi Kayıt :

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Sözleşmenin 30 uncu madde 2 nci paragrafı uyarınca, aynı maddenin 1 inci paragrafı ile kendisini bağlı addetmediğini beyan eder.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
2	19	180
5	41	249
10	61	174:185,188,237:242

I - Gerekeçeli 41 S. Sayılı basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 61 inci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Adalet ve Dışişleri komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/391.